

Sygn. akt II Ca 685/13 *Sygn. akt II Ca 685/13*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2013r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Nowicka

Sędziowie: SO Alicja Chrzan

SO Piotr Rajczakowski

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. W.**

przeciwko **K. S.**

o zapłatę 4.853,41 zł

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. akt VIII C 230/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu.

Sygn. akt II Ca 685/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu oddalił powództwo K. W. przeciwko K. S. o zapłatę 4.853,41 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 30 czerwca 2011 r. żona powoda M. W. oraz małoletni pozwany K. S. uczestniczyli w kolizji drogowej w J..

Do zdarzenia doszło o godzinie 8:10 na skrzyżowaniu ulicy (...)

i ulicy (...). M. W. jechała samochodem należącym do powoda marki R. (...) rok produkcji 2002 ulicą (...), zaś pozwany poruszał się rowerem jadąc z góry ulicą (...). Padał deszcz, jezdnia była mokra. Skrzyżowanie obu ulic łączy się prostopadle i oddziela je strome zbocze góry. M. W. wjeżdżając na skrzyżowanie zauważyła szybko wjeżdżającego z prawej strony na skrzyżowanie rowerzystę. M. W. natychmiast zahamowała, ale pozwany wpadł na maskę samochodu i upadł na jezdnię przy poboczu. Ulica (...) nie była oznakowana. M. W. przed przybyciem Policji przemieściła samochód zjeżdżając ok.10 m z jezdni na prawą stronę. Na miejsce zdarzenia wezwano Policję oraz Pogotowie (...) do pozwanego.

W wyniku zdarzenia pozwany doznał wstrząśnienia mózgu, złamania kości udowej lewej, urazu głowy, ogólnego potłuczenia i był hospitalizowany przez tydzień. Pozwany posiadał kartę rowerową

Rower, którym poruszał się pozwany został uszkodzony w całości.

Natomiast w samochodzie powoda został uszkodzony przód pojazdu: stłuczona szyba przednia oraz pokrywa i zderzak przedni, a także tablica rejestracyjna przednia. Koszt naprawy pojazdu powoda (...) S.A. Punkt (...) Klienta we W. wyceniło na kwotę 4.758 zł.

Postępowanie w sprawie ustalenia odpowiedzialności

za spowodowanie wypadku drogowego w dniu 30 czerwca 2011 r. zostało umorzone. Postępowanie o stwierdzenie sprawstwa małoletniego pozwanego o spowodowanie kolizji drogowej w dniu 30 czerwca 2011 r. nie było prowadzone przez Sąd Rodzinny i Nieletnich.

- 2 -

Powód zwracał się do rodziców małoletniego pozwanego o zwrot

kosztów naprawy uszkodzonego samochodu najpierw żądając sumę 1.500 zł, następnie kwotę 5.356,41 zł, a w piśmie z dnia 21 listopada 2011 r. kwotę – 4.853, 41 zł. Rodzice pozwanego nie zapłacili powodowi żadnej sumy. Nie posiadają żadnego majątku, podobnie jak pozwany.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy oddalił powództwo uznając, że powód nie wykazał, aby małoletni pozwany ponosił odpowiedzialność za uszkodzenie jego pojazdu w wyniku kolizji drogowej w dniu 30 czerwca 2011 r.

W niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy ogólne

o odpowiedzialności za spowodowanie szkody. Przesłankami roszczenia odszkodowawczego na gruncie art.415 kc jest: wystąpienie szkody, spowodowanie jej przez zdarzenie, z którym ustawodawca łączy obowiązek odszkodowawczy, związek przyczynowy pomiędzy tym zdarzeniem a szkodą w dochodzonej postaci oraz wina sprawcy. Ciężar wykazania tych przesłanek spoczywa na powodzie, zgodnie z ogólnymi regułami rozkładu ciężaru dowodzenia wynikającymi z art.6 kc i art.232 kpc.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. wyrok

IV CK 269/02 z dnia 13 lutego 2004 r. wyrok z dnia 16 maja 1973 r. I CR 203/73 oraz wyrok z dnia 11 stycznia 2001 r. IV CKN 1469/00), a także doktryny prawniczej przyjmuje się, że z przepisu art.426 kc nie wynika domniemanie prawne, że małoletni, który ukończył 13 lat, jest osobą dojrzałą w stopniu pozwalającym na ponoszenie winy. Jeśli zatem wina jest przesłanką odpowiedzialności małoletniego sprawcy szkody konieczne jest ustalenie, czy w chwili wypadku był on dojrzały w stopniu pozwalającym na działanie z rozeznaniem. Nie przesądza nawet o tym fakt uznania przez Sąd dla Nieletnich, że nieletni dopuścił się zarzucanego mu czynu, choć na równi z innymi okolicznościami może przemawiać za tym, że małoletni działał z rozeznaniem. W każdym jednak przypadku to na poszkodowanym spoczywa

obowiązek wykazania tej okoliczności, podobnie jak wszystkich innych przesłanek odpowiedzialności sprawcy szkody na zasadach winy (art.6 kc).

Sygn. akt II Ca 685/13

- 3 -

Zatem w rozpoznawanej sprawie, na powodzie ciążył obowiązek wykazania, że wyłącznie małoletni pozwany spowodował wypadek drogowy w dniu 30 czerwca 2011 r. (por. Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. t.I pod red. G.Bieńka Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis s.429) oraz, że w chwili spowodowania

wypadku małoletni pozwany osiągnął dostateczny rozwój intelektualny, wystarczający, by można mu było przypisać winę.

W wyniku ustaleń poczynionych na podstawie zebranego w sprawie

materiału dowodowego Sąd uznał, że – wbrew obowiązki wynikającemu z art.6 kc – powód nie przedstawił żadnych dowodów jednoznacznie stwierdzających winę małoletniego pozwanego za spowodowanie wypadku drogowego w dniu 30 czerwca 2011 r., albowiem nie został on skazany prawomocnym wyrokiem sądu (por. art.11 kpc) ani też nie stwierdzono jego sprawstwa w toku postępowania o popełnienie czynu karalnego.

Nie sposób natomiast przyjąć za wiarygodne stwierdzenie sprawstwa pozwanego na podstawie notatki urzędowej Miejskiej Policji w W. z dnia 1 lipca 2011 r., na którą się powołuje powód, gdyż ta została sporządzona na podstawie relacji uczestników zdarzenia, czyli małoletniego pozwanego, który doznał wstrząśnienia mózgu oraz żony powoda, będącej uczestniczką wypadku, która przed przyjazdem Policji przemieściła samochód z miejsca zdarzenia ok.10 m. Notatka ta nie przedstawia też rekonstrukcji zdarzenia, a wyłącznie relacje świadków. Również postanowienie Komendy Miejskiej Policji w W. zatwierdzone przez Prokuratora Rejonowego w Wałbrzychu o umorzeniu dochodzenia w sprawie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez M. W. w dniu 30 czerwca 2011 r., w wyniku którego pozwany doznał obrażeń nie może stanowić podstawy uznania go za winnego spowodowania kolizji drogowej albowiem orzeczenie to również nie uznaje jednoznacznie sprawstwa małoletniego pozwanego. W uzasadnieniu postanowienia stwierdzono jedynie, że „stroma zbocze ciągnące się z prawej strony ulicy, po której poruszał się samochód przysłaniało widok prawostronnie krzyżującej się ul. (Dworzec PKP) i nie pozwalało kierującej dostrzec nadjeżdżającego rowerem K. S. i odpowiednio zareagować.

Rowerzysta będąc w podobnej sytuacji co kierująca samochodem, wbrew przepisom, to jest nie upewniając się, postanowił wjechać na skrzyżowanie i skręcić w lewo.

- 4 -

Nie przewidywał sytuacji jaką zastanie...”. W świetle tak ustalonych okoliczności zdarzenia przez funkcjonariuszy Policji oraz braku oznakowania drogi, po której poruszał się pozwany nie można – zdaniem Sądu – przyjąć, że ponosi on odpowiedzialność za spowodowanie wypadku, zwłaszcza, że powód nie wykazał także, że małoletni w chwili wypadku był dojrzały w stopniu pozwalającym na działanie z rozeznaniem i osiągnął dostateczny rozwój intelektualny, wystarczający, by można mu było przypisać winę. W ocenie Sądu brak jest podstaw, do jednoznacznego uznania, że małoletni pozwany mający dopiero ukończone 13 lat, jadący na rowerze po mokrej nawierzchni, w deszczu, dojeżdżając do nieoznakowanego z jego strony skrzyżowania łączącego z drogą z lewej strony był na tyle dojrzały i doświadczony, aby mógł przewidzieć, że powinien ustąpić pierwszeństwa przejazdu pojazdowi poruszającemu się po drodze z lewej strony, który z zasady powinien ustąpić pierwszeństwa pojazdowi poruszającemu się z prawej strony (por. art.25 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym Dz.U. z 2012 r. poz.1137 z póź. zm.).

Nie sposób też przypisać małoletniemu pozwanemu winy umyślnej, że zamierzał lub godził się na spowodowanie wypadku drogowego, narażając się na utratę zdrowia i życia.

W apelacji od tego wyroku powód zarzucił mu:

- 1). naruszenie prawa materialnego – art.6 kc i art.415 kc przez błędną ich wykładnię i zastosowanie;
- 2). naruszenie prawa procesowego – art.11 kpc, art.232 kpc przez błędną ich wykładnię i zastosowanie art.244 § 1 kpc i art.216¹ § 1 kpc przez brak ich zastosowania oraz art.233 § 1 kpc przez odmówienie mocy dowodowej przedstawionym w sprawie dokumentom urzędowym pochodzącym od organów władzy państwowej.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację powoda zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona, a podniesione w niej zarzuty naruszenia prawa materialnego – art.415 kc w zw. z art.6 kc oraz prawa procesowego – art.233 § 1 kpc i art.244 § 1 kpc poprzez odmówienie mocy dowodowej dokumentom urzędowym dotyczącym przebiegu zdarzenia i prowadzonego po wypadku dochodzenia, a przez to niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, są trafne.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że „powód nie przedstawił żadnych dowodów stwierdzających winę małoletniego pozwanego za spowodowanie wypadku drogowego w dniu 30 czerwca 2011 r.”, ponieważ „pozwany nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu ani też nie stwierdzono jego sprawstwa w toku postępowania o popełnienie czyny karalnego”.

Powód jako dowody przedłożył do pozwu: notatkę informacyjną o zdarzeniu drogowym z 13 października 2011 r., notatkę urzędową z 30 czerwca 2011 r., protokół badania alkomatem żony powoda bezpośrednio po wypadku, protokół oględzin pojazdu – dokumentację z Komendy Miejskiej Policji w W.; protokoły przesłuchania świadków: M. W., K. S., K. S. (1), Z. K. oraz postanowienie o umorzeniu dochodzenia prowadzonego w sprawie (...) 187/11 przez Komendę Miejską Policji w W. zatwierdzone przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Wałbrzychu. Są to niewątpliwie dokumenty urzędowe obrazujące przebieg zdarzenia i podejmowane czynności przez funkcjonariuszy policji po wypadku, więc nie ma podstaw do uznania tych dokumentów za niewiarygodne. To, że pozwany, nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu (co byłoby niemożliwe z racji jego wieku w chwili popełnienia czynu) ani nie toczyło się przeciwko niemu postępowanie o czyny karalne przed Sądem Rodzinnym nie oznacza, że jego ewentualna wina w spowodowaniu

zdarzenia, z którym powód łączył swoje roszczenie odszkodowawcze nie może i nie powinna zostać ustalona w sprawie cywilnej o odszkodowanie.

Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje zasady pierwszeństwa procesu karnego przed procesem cywilnym w sprawach o odszkodowanie. Sąd cywilny jest władny prowadzić własne postępowanie dowodowe mające na celu ustalenie przesłanek odpowiedzialności deliktowej z art.415 kc w tym winy sprawcy zdarzenia i nie musi oczekiwać na rozstrzygnięcie procesu karnego, zwłaszcza w takiej sytuacji jaka ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, gdy wiadomo, że żadne postępowanie w sprawie karnej się nie toczy, a jedyne dochodzenie w sprawie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez żonę powoda zostało prawomocnie umorzone z braku znamion czynu zabronionego na podstawie art.17 § 1 pkt 2 kpk.

Tymczasem Sąd Rejonowy pomimo, iż dysponował dowodami wskazanymi przez powoda nie poczynił żadnych ustaleń, co do sprawstwa wypadku z 30 czerwca 2011 r. (która ze stron ponosi winę za spowodowanie kolizji, czy tą osobą jest pozwany, a jeśli nie to czy chociażby przyczynił się swoim zachowaniem do wypadku i powstania szkody w majątku powoda). Uchylił się od właściwej oceny zebranego materiału dowodowego (poszczególnych dowodów) ograniczając się do ogólnikowego stwierdzenia, że powód wbrew obowiązkowi wynikającemu z art.6 kc, nie wykazał, aby małoletni pozwany ponosił odpowiedzialność za spowodowanie kolizji.

W szczególności Sąd Rejonowy nie ustalił czy do kolizji doszło na skrzyżowaniu równorzędnym, czy też na skrzyżowaniu z pierwszeństwem przejazdu dla wybranego kierunku ruchu. Ustalił jedynie, że „ulica (...) nie była oznakowana”, co nie oznacza, że pozwany poruszał się po drodze podporządkowanej i wjeżdżał na drogę główną. Sąd nie ustalił jak wyglądało to skrzyżowanie, czy droga którą poruszał się pozwany dochodziła tylko do drogi głównej

czy też ją przecinała i prowadziła dalej prosto, jak pozwany zamierzał jechać dalej po opuszczeniu skrzyżowania (czy chciał jechać na wprost, czy też skręcić – w prawo lub w lewo).

Zgodnie z art.25 ust.1 ustawy z 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (tj. Dz.U. nr 1137 z 2012 r.) osoba zbliżająca się do skrzyżowania równorzędnego jest obowiązana do zachowania szczególnej ostrożności, polegającej m.in. na zwiększonej obserwacji drogi, zmniejszeniu prędkości, czy zatrzymaniu się, gdy w danych warunkach jest to konieczne.

Sygn. akt II Ca 685/13

- 7 -

Natomiast pierwszeństwo na skrzyżowaniu z pierwszeństwem przejazdu dla wybranego kierunku ruchu jest ustalane za pomocą znaków drogowych.

Jak wynika z pisma Wójta Gminy W. z 7 czerwca 2013 r. w dniu 4 lipca 2011 r., a więc cztery dni po spornym zdarzeniu na skrzyżowaniu drogi gminnej ul. (...) z drogą wojewódzką nr (...) został zamontowany znak A-7 (ustęp pierwszeństwa), co świadczyłoby o tym, że żona powoda poruszała się samochodem drogą główną (z pierwszeństwem), a pozwany drogą podporządkowaną. Ta okoliczność wynika również z notatki urzędowej policji na k.11 akt sprawy, w której wskazano, że przyczyną wypadku było nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu przez rowerzystę. Dla ustalenia ewentualnej winy pozwanego ma znaczenie czy w chwili zdarzenia w ogóle nie było odpowiedniego znaku drogowego na tym skrzyżowaniu, czy też był wcześniej, ale został np. zniszczony (pозwany zeznał, że znał tę drogę i wcześniej kilkakrotnie pokonywał ją na rowerze).

Kolejną kwestią, której Sąd I instancji dostatecznie nie wyjaśnił jest to czy pozwany ze względu na wiek w dacie zdarzenia miał pełną zdolność deliktową (czy można mu przypisać winę i odpowiedzialność za wyrządzoną powodowi szkodę).

O ile ma rację Sąd Rejonowy, że z przepisu art.426 kc nie wynika domniemanie prawne, że małoletni, który ukończył 13 lat jest osobą dojrzałą w stopniu pozwalającym na ponoszenie winy i to na poszkodowanym spoczywa obowiązek wykazania tej okoliczności, podobnie jak innych przesłanek odpowiedzialności sprawcy na zasadach winy, to nie można zgodzić się z argumentacją tego Sądu, że powód nie przedstawił dowodów na potwierdzenie stopnia dojrzałości pozwanego pozwalającej mu na działanie z rozeznaniem.

Należało tylko te dowody prawidłowo ocenić zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego i przy uwzględnieniu związków przyczynowo-skutkowych (art.233 § 1 kpc).

- 8 -

Chociażby z przesłuchania pozwanego, które nota bene jest bardzo

krótkie i nie wyjaśnia najistotniejszych dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy kwestii, nie wynikają wątpliwości co do normalnej, porównywalnej z rozwojem rówieśników dojrzałości pozwanego mającego 14 lat w dacie wypadku, znającego drogę, po której się poruszał i konfigurację terenu, mającego kartę rowerową od 4 klasy szkoły podstawowej. Ocenie stopnia dojrzałości pozwanego i jego „dostatecznego rozwoju intelektualnego” winny też służyć zeznania członków jego rodziny – P. K. i Z. K..

Ponadto Sąd Rejonowy uchylając pytanie pełnomocnika powoda do pozwanego, a następnie odmawiając wpisania do protokołu zastrzeżenia w tym przedmiocie skoncentrował się na pouczeniu tegoż pełnomocnika o przysługujących mu uprawnieniach procesowych, co było zbędne, a nie dokończył przesłuchania pozwanego i zamknął przewód sądowy, uniemożliwiając w istocie prawidłowe przeprowadzenie tego dowodu także w kierunku ustalenia czy sprawność intelektualna pozwanego umożliwia mu ocenę znaczenia jego czynu (zachowanie w chwili wypadku).

W ten sposób Sąd Rejonowy uznając, że powództwo jest nieuzasadnione wobec nieudowodnienia przez skarżącego przesłanek odpowiedzialności deliktowej małoletniego pozwanego, oddalił je bez rozpoznania istoty sprawy zgodnie z określoną przez powoda podstawą faktyczną, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien wyjaśnić w pierwszej kolejności czy istnieją przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego omówione wyżej w oparciu o dowody zaoferowane przez strony.

W przypadku pozytywnych ustaleń w tym zakresie w dalszej kolejności winien ustalić wysokość szkody powoda, bacząc, że kosztorys dołączony do pozwu należy traktować jako stanowisko powoda w sprawie, w przypadku gdyby pozwany kwestionował wysokość kosztów naprawy pojazdu powoda, a tym samym zbadać zasadność roszczenia powoda, co do wysokości kwoty dochodzonej pozwem.

Dopiero tak zebrany materiał dowodowy podda wnikliwej ocenie i wszechstronnie go rozważy zgodnie z przepisem art.233 kpc.

Sygn. akt II Ca 685/13

- 9 -

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy stosownie do art.386 § 4 kpc uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu.